

København 17. maj 2023

Hanne Mølbeck
Partner

T +45 72 27 35 23
ham@bechbruun.com

Sagsnr. 049229-0056 ham/mela
Dok.nr. 32095358.1

Oplæg til Vejforum 2023

Ekspropriation til grønne formål

Indledning

Vi står midt i en biodiversitetskrise, hvor arter uddør i et historisk højt tempo, og den danske natur er under et ekstremt pres.¹ Vi oplever, at mange kommuner i disse år viser interesse for at etablere mere natur og fremme biodiversiteten, og det er nærliggende at overveje, om vejmyndigheder kan gennemføre flere miljø-kompenserende tiltag ved etablering af offentlige vejanlæg. Er det en måde, hvorpå vi kan få mere natur?

Hvad siger reglerne?

Når vejmyndigheder etablerer vejanlæg ved ekspropriation, kan vejmyndighederne også ekspropriere til *"nødvendige supplerende foranstaltninger"*. Det betyder, at vejmyndighederne bl.a. kan ekspropriere til faunapassager, erstatningsbiotoper og andre foranstaltninger til kompensation for vejenes indgreb i naturtilstanden. Der behøver ikke være tale om arealerhvervelse, men natur kan også etableres ved servitutpålæg – mod betaling af erstatning naturligvis.

Også mulighed for frivillige aftaler

Når der er ekspropriationshjemmel, og de øvrige ekspropriationsbetingelser er opfyldt, kan vejmyndighederne indgå frivillige aftaler på *"ekspropriationslignende vilkår"*. Når man indgår frivillige aftaler på ekspropriationslignende vilkår, bliver grundejerens eventuelle fortjeneste ved salg af fx et landbrugsareal ikke beskattet. Det giver god mening, da en eventuel fortjeneste ved ekspropriation af landbrugsarealet heller ikke bliver beskattet.

Hvad med grundlovens nødvendighedskrav?

Men det er kun lovligt at ekspropriere, hvis det er nødvendigt, jf. grundlovens § 73. Nødvendighedskravet er udtryk for, at det almindelige proportionalitetsprincip skal være opfyldt. Ekspropriationen må ikke omfatte et større areal end nødvendigt og må ikke gennemføres, hvis ekspropriationens formål kan gennemføres på en mindre indgribende måde.

¹ <https://www.dn.dk/nyheder/dn-og-di-naturen-skal-vaere-skattefri/>.

Derudover skal ekspropriationen være rimelig i den konkrete situation. Dette krav om rimelighed indebærer, at Vejdirektoratet som led i den fulde prøvelse af ekspropriationsbeslutningen, prøver det kommunale skøn. Selv om ekspropriationen er nødvendig i snæver forstand og tidsmæssig aktuel, følger det således af praksis, at en ekspropriation alligevel kan blive tilsidesat, hvis ekspropriationen i den konkrete situation ikke står i et rimeligt forhold til den almene interesse, som forfølges med formålet.

Lovlighedsvurderingen påvirkes af samfundsudviklingen

Når man eksproprierer, skal man varetage almene interesser, og det skal være nødvendigt at råde over det pågældende areal. Det beror på en konkret vurdering, om kravene er opfyldt i den enkelte situation, og de hensyn, der indgår i vurderingen, ændrer sig med samfundsudviklingen.

Det er naturligvis muligt at varetage grønne interesser ved vejanlæg, og vi mener, at kommuner i højere grad skal benytte mulighederne for at ekspropriere til miljøkompenserende tiltag ved vejanlæg (eller indgå frivillige aftaler på ekspropriationslignende vilkår).

Oplægsholder

Advokat Hanne Mølbeck, Bech-Bruun, har i 25 år arbejdet med offentlig- og miljøretlige forhold, herunder især infrastruktur, ekspropriation og naboret. Hanne repræsenterer både den offentlige sektor, navnlig offentlige anlægsmyndigheder og infrastrukturejere, og private virksomheder indenfor specialet.

Spørgsmål fra Vejforum

Hvorfor er indlægget relevant?

Indlægget er relevant, fordi vejmyndigheder af hensyn til klimaet skal være mere opmærksomme på mulighederne for at etablere mere natur ved ekspropriation og indgåelse af frivillige aftaler på ekspropriationslignende vilkår.

Hvad er det nye og innovative?

Det er vores oplevelse, at kommunerne ikke kender deres muligheder for at etablere mere natur og fremme biodiversiteten via vejanlæg. Det er vores vurdering, at grænserne for kommunernes ageren rykker sig i disse år på grund af klimakrisen og behovet for handling.

Hvad kan andre lære af det?

Vejmyndigheder kan få viden om gældende ret, og lære hvordan de kan bruge eksisterende regler til at fremme den grønne udvikling i kommunen.

Hvordan understøttes bæredygtighed og grøn omstilling?

Det er vores håb, at kommuner ved vejanlæg kan medvirke til etablering af mere natur og dermed understøtte den grønne omstilling.

Vejforums 8 temaer

Indlægget kan bedste kategoriseres under "Anlæg og drift" eller "Love og regler".